

Och störst av allt var sveket ...

I detta nummer tar vi upp *Othello*, en av Shakespeares riktigt sorgliga historier. Det är pjäsen där Jago sätter igång en process som får Othello att döda sin fru Desdemona i svartsjuka.

Det har diskuterats varför Jago vill Othello så illa, vilka hans motiv är:

- han är avundsjuk för att Cassio och inte han själv blivit befördrad
- han misstänker att Othello varit otrogen med hans fru Emilia
- han vill själv åt Othellos fru
- han vill åt Othello pga hans hudfärg

Andra tycker att stödet för nämnda teorier är svagt i texten, och menar att Jago är elak helt enkelt för att han är - elak! Kan det vara så enkelt?

Jag tycker inte det är så intressant *varför* Jago sviker. Det är lite av en 'hur-många-barn-hade-lady-macbeth-fråga',¹ det vill säga man börjar fundera över vad Jago kan ha varit med om innan pjäsen började. Något sådant finns ju bara inte mer än i våra egna fantasier.

För mig är det inte heller intressant huruvida Othello är färgad eller ej. Nu är han det i pjäsen, och i vissa

uppsättningar gör man en stor sak av det, i andra inte alls. Jag har sett att det kan fungera, till exempel Greg Dorans uppsättning i Stratford för ett par år sedan. Där förlade man handlingen till 50-talet och lät två sydafrikaner spela Othello och Jago (Sello Maake Ka-Ncube och Antony Sher). Visst var Jagos rasistiska (min)spel bakom ryggen på Othello obehagligt, men det kändes inte som det direkt rörde mig, utan gav mer en känsla av just 50-tal, av historia.

DESDEMONAS ROLL HAR IFRÅGASATTS.

Man har inte direkt sagt att hon får skylla sig själv, men det har i alla fall hävdats, att hon bidrar till sin egen undergång genom att så enträget försöka få Othello att ta tillbaka den avskedade Cassio. Detta späder förstas på Othellos misstänksamhet om att hon och Cassio har ett förhållande. Det är knappast hennes fel utan återigen Jagos. Hans stora svek verkar genom hela pjäsen och som publik får vi följa det på nära håll, han talar direkt till oss, som om han anförtrorde sig åt oss. Just detta gör känslan av svek så mycket större, särskilt när vi förstår vart det börjar barka hän. Men då är det redan för sent. I

en mästerlig scen (3:3) sår Jago det frö som så småningom gör Othello galen av svartsjuka. Där använder sig Jago av en teknik vi kan känna igen från olika sammanhang. Han insinuerar, tar tillbaks, spelar dum och förvirrad, säger a men inte b, och får till slut den annars till synes trygga Othello ur balans.

JAGOS SVEK ÄR STORT. I Dantes helvete hade han straffats hårdast av alla och hamnat längst ner i den eviga isen. Idag är sådant inget brott och mycket av det Jago gör är sådant vi ser omkring oss varje dag. Mer eller mindre. I skvaller, i skitprat, i intrigerande. Motiven kan vara outgrundliga som Jagos. De är inte heller alltid intressanta när det är vi själva som drabbas. Intressanta blir de först när vi försöker förstå varför någon handlar som den gör. För att förstå det behöver vi veta mycket mer om denna människa än det vi får veta om Jago. Att på djupet analysera varför människor handlar som de gör är intressant, men det är inte det första vi gör när vi själva har blivit svikna.

Roland Heiel, ordförande

¹ "Hur många barn hade lady Macbeth" frågade L.C. Knights ironiskt, och menade att en del forskare betraktade Shakespeares rollfigurer som levande varelser, med ett liv utanför pjäsen.

Bli medlem i Shakespearesällskapet

Du får tidskriften Shakespeare fyra gånger per år.

Sätt in årsavgiften på pg 133 24 78 - 5
eller maila till shakespearesallskapet@yahoo.se

Enskild medlem: 150 kr

Skolor, företag, teatrar mm: 250 kr

Om man är under 20 år: 50 kr

Stödmedlem: 250 kr

Tillägg för adress utomlands: 75 kr

Teckning: Anne Lagermo